

Eveliina Gardemeister

TEHTÄVÄJAKOMÄÄRÄYKSET LAPSEN HUOLLOSSA

Opinnäytetyö

Liiketalouden koulutusohjelma/ Julkishallinto ja juridiikka

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Eveliina Gardemeister	Tradenomi (AMK)	Joulukuu 2016
Opinnäytetyön nimi Tehtävajakomääräykset lapsen huollossa		44 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja Päijät-Hämeen kärjäoikeus		
Ohjaaja Lehtori Päivi Ollila		
Tiivistelmä Opinnäytetyön aiheena on Tehtävajakomääräykset lapsen huollossa. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille se, millä perusteilla tehtävajakomääräyksiä annetaan ja miksi tällainen on lainsäädännössä mahdollistettu. Tavoitteena on myös tutkia, miksi tehtävajakomääräyksiä annetaan suhteellisen harvoin sekä miten kärjätuomarit ovat ratkaisseet niitä Päijät-Hämeen kärjäoikeuden tapauksissa ja Kymenlaakson kärjäoikeuden tapauksissa vuosina 2014–2016. Opinnäytetyössä käytän lähteinä oikeuskirjallisuutta, hallituksen esityksiä, artikkeleita, kärjäoikeuden päätöksiä tehtävajakomääräyksistä sekä kärjätuomareiden haastatteluja. Opinnäytetyöni perustuu laadulliseen tutkimukseen eli kvalitatiiviseen menetelmään ja henkilöhaastatteluihin, joiden toteutus tapahtuu kasvotusten. Opinnäytetyössä on tutkittu Päijät-Hämeen kärjäoikeuden ja Kymenlaakson kärjäoikeuden tapauksia tehtävajakomääräyksistä lapsen huollossa sekä minkälaisia päätöksiä niistä on annettu. Olen rajannut tutkittavat tehtävajakomääräys tapaukset vuosiin 2014–2016, koska ne ovat harvinaisia. Toisen tiedonkeruumenetelmäni on henkilöhaastattelut kolmen kärjätuomarin kanssa. Haastattelujen tavoitteenani on saada tietää, miten vaikeita lapsen huoltotapaukset ovat ja erityisesti, miten tehtävänjako lapsen huollossa sovitaan. Lisäksi aion selvittää myös, miksi tehtävänjakoa käytetään harvemmin. Opinnäytetyönaihe on käytännötilanteissa harvinainen, koska tehtävänjakoa yhteishuollossa ei yleensä käytetä, ellei tilanne sitä vaadi ja tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että tapauksia on todella vähän Päijät-Hämeen kärjäoikeudessa ja Kymenlaakson kärjäoikeudessa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lapsen huoltoriidoissa pyritään ensisijaisesti sovintoon tuomioistuimessa ilman minkäänlaisia määräyksiä, koska tämän katsotaan olevan yleisesti ottaen paras ratkaisu lapsen edun kannalta ja huollossa, mikäli yhteishuoltajuus pyritään säilyttämään. Tehtävajakomääräyksiä käytön lisääminen ja siitä kertominen lapsen huoltajille tuomioistuimessa, voisi ennalta ehkäistä pitkäaikaisia huoltoriitoja vanhempien välillä tuomioistuimessa.		
Asiasanat Tehtävajakomääräys, huoltoriidat, lapsen huolto, huoltomuodot, lainsäädäntö		

Author (authors)	Degree	Time
Eveliina Gardemeister	Bachelor of Business Administration	December 2016
Thesis Title		
Regulations of Division of custody Rights		44 pages 2 pages of appendices
Commissioned by		
Päijät-Häme District Court		
Supervisor		
Päivi Ollila, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The subject of my thesis is the regulations of division of custody rights. The primary objective of this thesis is to explore how the distribution of tasks between the child custody rights is given and why such legislation is enabled. The objective of this thesis is also to explore, why the distribution of tasks between the child custody regulations is given relatively rarely, and how the district judges have solved them Päijät-Häme district court cases and in addition to compare the Päijät-Häme district court cases in the Kymenlaakso district court cases in 2014-2016.</p>		
<p>The following data has been used as sources of this thesis: law literature, government bills, current articles, the decrees of district court and judges have been interviewed. The Thesis have been used qualitative methods and, I have chosen a structured interview form and I also use open interview. Another of data collection is personal interview with the three district court judges. The interviews shall get to know, how difficult custody cases are and how the distribution of tasks between the child custody regulations of the child custody's agreed. In addition, I will also find out why the distribution of tasks are less frequently used.</p>		
<p>Thesis topic is rare in practical situations, because joint custody of the child custody division of tasks is usually not used if the situation does not require it. shows also that cases are really a bit of Päijät-Häme and Kymenlaakso District Court.</p>		
<p>As a conclusion child custody disputes are difficult to resolve and the court trying to get reconciliation, because that is usually the best solution in terms of child custody and interest of the child. The distribution of tasks between the child custody regulations of the child custody could be prevented long-term custody disputes in the courts.</p>		
.		
Keywords		
Regulations of Division of custody Rights, custody disputes, custody, custody forms, legislation		

SISÄLLYS

LYHENTEET.....	6
1 JOHDANTO.....	7
1.1 Taustatietoa opinnäytetyöhöni.....	7
1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	7
1.3 Tutkimusmenetelmä	8
1.4 Toimeksiantaja.....	9
1.5 Tutkimuksen rakenne	9
2 LAPSEN HUOLTO JA LAINSÄÄDÄNTÖ.....	10
2.1 Lainsäädäntö	10
2.2 Lapsen huolto ja elatus.....	11
3 HUOLTAJUUDEN MUODOT.....	13
3.1 Yhteishuolto.....	13
3.2 Yksinhuolto	13
3.3 Oheishuolto ja sijaishuolto	14
3.4 Rajoitettu yhteishuolto	15
4 TIEDONSAANTIOIKEUS.....	16
5 HUOLLOSSA PÄÄTETTÄVÄT ASIAT	17
5.1 Lapsen asuminen	17
5.2 Tapaamisten järjestäminen.....	19
5.3 Muutokset tapaamisten aikatauluihin.....	19
5.4 Lapsen lomajärjestelyt	20
5.5 Terveystenhoito	20
5.6 Koulutus/päivähoito	20
5.7 Harrastukset	20
5.8 Matkustaminen	21

5.9	Passi (passilaki 11§).....	21
5.10	Uskonto	21
6	HUOLTORIIDAT JA NIIDEN LUONNE.....	22
7	LAPSEN MIELIPITEEN JA KUULEMISEN MERKITYS PÄÄTÖKSENTEOSSA	23
8	VÄLIAIKAISMÄÄRÄYS LAPSEN HUOLLOSSA.....	24
9	HUOLLOSTA PÄÄTTÄMINEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYKSELLÄ.....	26
10	PÄIJÄT-HÄMEEN KÄRÄJÄOIKEUDEN JA KYMENLAAKSON KÄRÄJÄOIKEUDEN PÄÄTÖKSIÄ TEHTÄVÄNJAKOMÄÄRÄYKSISTÄ VUOSINA 2014-2016	27
10.1	Päätökset koskien lapsen huoltoa ja tehtävänjakomääräystä.....	27
10.2	Päätös koskien lapsen huoltoa ja tiedonsaantioikeutta.....	35
10.3	Yhteenvedo käräjäoikeuksien päätöksistä.....	36
11	TEHTÄVÄJAKOMÄÄRÄYKSET KÄRÄJÄTUOMAREIDEN NÄKÖKULMASTA.....	36
12	TEHTÄVÄJAKOMÄÄRÄYSTEN KÄSITTELY JA TULEVAISUUS.....	38
13	TUTKIMUKSEN RELIAABELIUS JA VALIDIUS	38
14	YHTEENVETO	39
14.1	Johtopäätökset ja omaa pohdintaa tehtävänjakomääräyksistä lapsen huollossa .	39
14.2	Opinnäytetyöprosessi	40
	LÄHTEET.....	42
	LIITTEET	

Liite 1. Haastattelulomake

LYHENTEET

ElastusL Laki lapsen elatuksesta

HE Hallituksen esitys

HolhL Laki holhoustoimesta

HO Hovioikeus

KO Käräjäoikeus

KKO Korkein oikeus

LHA Asetus lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta

LHL Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta

LSA Lastensuojeluasetus

LSL Lastensuojelulaki

TpL Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta

UskonnonvapL

Uskonnonvapauslaki

1 JOHDANTO

1.1 Taustatietoa opinnäytetyöhöni

Suoritin tradenomitutkintoon sisältyvän syventävän työharjoittelun Päijät-Hämeen käräjäoikeudessa 1 ja 2 osastoilla, jossa käsitellään rikos- ja riita-asioita sekä kolmannella osastolla, jossa käsitellään hakemusasiat sekä lähestymiskielto- ja pakkoineasiat. Pääsin tutustumaan näihin kaikkiin osioihin harjoitteluni aikana. Olen erityisesti kiinnostunut lapsiasioista ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä sekä myös rikosasioista.

Aiheeni tehtäväjakomääräykset lapsen huollossa vahvistui harjoitteluni aikana ja aloin etsimään tarvittavaa materiaalia ja sain myös harjoittelupaikassani nähdä päätöksiä tehtäväjakomääräyksistä ja siitä, miten Päijät-Hämeen käräjäoikeus on niitä ratkaissut. Lapsen huoltoon liittyvät asiat ja tehtäväjakomääräykset ovat mielenkiintoisia, koska ne ovat tapauskohtaisia ja siten myös hyvin erilaisia. Lapsen huoltoon liittyvät asiat ja käsittelyt ovat usein hyvin riitaisia tuomioistuimessa ja jos niistä ei päästä sopimukseen ratkaistaan ne tuomioistuimessa. Tällöin tuomioistuimessa voidaan tarvittaessa antaa määräyksiä huoltajan tehtävistä, oikeuksista, ja velvollisuuksista sekä tehtäväjaosta huoltajien kesken, jos lapsella on useampi huoltaja.

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esille, millä perusteilla tehtäväjakomääräyksiä annetaan ja miksi tällainen on lainsäädännössä mahdollistettu. Tavoitteena on myös selvittää, miksi tehtäväjakomääräyksiä annetaan suhteellisen harvoin sekä miten käräjätuomarit ovat ratkaisseet niitä Päijät-Hämeen käräjäoikeuden sekä Kymenlaakson käräjäoikeuden tapauksissa.

Opinnäytetyöni perustuu oikeuskirjallisuuteen, vanhaan ja ajantasaiseen lainsäädäntöön, strukturoituun haastatteluun eli lomakehaastatteluun ja avoimeen haastatteluun, jonka toteutus tapahtuu kasvotusten käräjätuomareiden kanssa ja keskustelut tulen nauhoittamaan. Lisäksi Suomen ja etenkin Päijät-Hämeen ja Kymenlaakson käräjäoikeuden oikeuskäytäntöön.

Opinnäytetyössä käytän lähteinä oikeuskirjallisuutta, hallituksen esitystä, ajankohtaisia artikkeleita, Päijät-Hämeen- ja Kymenlaakson käräjäoikeuksien päätöksiä tehtäväjakomääräyksistä sekä käräjätuomareiden haastatteluja.

Tutkimuskysymykset:

- Millä perusteilla tehtäväjakomääräyksiä annetaan ja miksi tällainen on lain-säädännössä mahdollistettu?
- Miksi tehtäväjakomääräyksiä annetaan suhteellisen harvoin sekä miten käräjätuomarit ovat ratkaisseet niitä Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tapauksissa?

1.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni perustuu laadulliseen tutkimukseen eli kvalitatiiviseen menetelmään ja henkilöhaastatteluihin. Haastattelulajiksi olen valinnut strukturoidun haastattelun eli lomakehaastattelun sekä lisäksi käytän myös avointa haastattelua. Strukturoitu eli lomakehaastattelu tapahtuu lomaketta apuna käyttäen haastattelutilanteessa, jossa kysymysten ja väitteiden muoto ja esittämisjärjestys on ennalta määrätty. Avoimen haastattelun kohdalla puhutaan niin sanotusti vapaasta haastattelusta, jossa haastatteliija selvittelee haastateltavan ajatuksia ja mielipiteitä ja tunteita ja käsityksiä sen mukaan, kun ne keskustelussa ilmenevät. Aihealue voi myös muuttua tämän haastattelumuodon keskustelussa. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara. 2007, 208–209).

Haastattelut toteutan Päijät-Hämeen käräjäoikeudessa yksilöhaastatteluna kasvotusten kolmen käräjätuomarin kanssa ja keskustelut nauhoitan puhelimeni ääninauhurilla, jotta voin tallentaa saamani tiedon ja kerätä sen aineistoksi opinnäytetyötäni varten ja litteroida aineiston ja käyttää sitä lähdemateriaalina. Haastattelujen kesto oli noin 1 tunti/ per henkilö, joten yhteensä arvioitu aika oli noin 3 tuntia. Haastattelujen tavoitteena on saada tietää, miten vaikeita nykypäivän huoltoriidat ovat lapsen huollossa ja erityisesti millaisissa tapauksissa tehtävänjakomääräystä tulee käyttää ja miksi sitä käytetään harvemmin.

Opinnäytetyössäni tutkin Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tapauksia tehtäväjakomääräyksistä lapsen huollossa ja niistä annettuja päätöksiä. Olen rajannut tutkitavat työnjakomääräystapaukset vuosiin 2014–2016, koska ne ovat harvinaisia ja työssäni olen nostanut esiin 12 tapausta, jossa on annettu tehtäväjakomääräys. Toinen tiedonkeruumenetelmäni on henkilöhaastattelut kolmen käräjätuomarin kanssa, joita haastattelin kasvotusten ja nauhoitin haastattelussa käydyt keskustelut.

Laadullinen menetelmä oli mielestäni oikea valinta opinnäytetyöhöni, koska tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa.

1.4 Toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Päijät-Hämeen käräjäoikeus, jossa suoritin oikeustradenomitutkinnon syventävän työharjoittelun kesällä 2016. Käräjäoikeus käsittelee rikos-, riita- ja hakemusasioita. Päijät-Hämeen käräjäoikeuden toimialueena on Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Lahti, Nastola, Orimattila, Padasjoki, Sysmä. Päijät-Hämeen käräjäoikeuden toiminnot ovat keskitetty Lahteen.

Opinnäytetyöni antaa kattavan kuvan ja yhteenvedon lapsen huollosta ja erityisesti tehtävänjaosta huoltajien kesken lapsen huoltoriitatapauksissa, jota toimeksiantaja voi tarvittaessa hyödyntää.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus alkaa johdannosta eli ensimmäisestä luvusta, jossa esittelen työni taustan ja kuinka aiheeni löytyi. Samalla johdattelen lukijaa työni tarkoituksesta ja eteen johdonmukaisesti luvusta. Toisessa kappaleessa kerron lapsen huollosta ja lainsäädännöstä ja kolmannessa luvussa kerron, miten lapsen huoltajuus määräytyy lain mukaan ja minkälaisia huoltomuotoja on mahdollista saada lapsen huollossa. Työni aihe on tehtäväjakomääräykset lapsen huollossa ja erityisesti

keskityn aihepiiriini ja siihen liittyviin asioihin. Kerron, mitä yhteishuollossa tehtävänjakomääräys tarkoittaa ja millaisissa tilanteissa sitä voidaan käyttää, lisäksi olen käyttänyt materiaalina haastattelujen tuloksia. Työni lopussa on yhteenveto, jossa kerron omista pohdinnoista aiheeseeni liittyen ja koko opinnäytetyöprosessista.

2 LAPSEN HUOLTO JA LAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 Lainsäädäntö

Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa 1§ huolto määritellään seuraavasti:

”Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon on tarkoitus turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiansa välillä. Huollon tulee turvata hyvä hoito ja kasvatusta sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen toivomuksia vastaava koulutus. Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärrystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.” (Gottberg 1999, 10.)

Suomessa noin 30 000 lasta kokee vuosittain vanhempiansa avioeron. Valtaosa lapsista selviytyy vanhempiansa erosta hyvin. Tämä johtuu siitä, että vanhemmat tukevat yhteistyössä lapsen selviytymistä erotilanteessa.

Tutkimuksissa on todettu, että vanhempien riitely ja sen jatkuminen eron jälkeen on lapsen edun vastaista ja näissä tapauksissa lapsi on kärsijänä vanhempiansa riidoista ja lapsen hyvinvointi on uhattuna.

Vanhemmat joutuvat erotilanteessa ratkaisemaan monia oman ja lapsensa tulevaisuuden kannalta merkittäviä kysymyksiä. Heidän on muun muassa päätettävä, jääkö lapsi vanhempiansa yhteiseen huoltoon, missä lapsi asuu, miten tapaa

toista vanhempaansa ja miten vanhemmat jakavat elatusvastuun lapsesta. (Yle, artikkeli. Lapsi ei unohda vanhempiensa eroa)

LHL 5 § velvoittaa lapsen huoltajat yhteistoimintaan lasta koskevissa asioissa. Hallituksen esityksen mukaan huoltajien tulee tehdä yhdessä päätökset ainakin merkittävistä ja lapsen tulevaisuuden kannalta tärkeistä asioista. (Aaltonen 2009, 25).

Huoltajien päätöksistä ja vastuun jakamisesta on kyse silloin kun valitaan oikeaa huoltomuotoa. Yhteisen päätösvallan piiriin kuuluu päättää: missä lapsi asuu, päivähoitopaikka, koulutus, lapsen etu- ja sukunimi (Nimilaki), lapsen uskontokunta (Uskonnonvapauslaki), lapsen passi (Passilaki 11§), lapsen terveyden- ja sairaanhoito, lapsen kansalaisuus. (Aaltonen 2009, 24-25)

2.2 Lapsen huolto ja elatus

Vanhemmat, jotka ovat avioliitossa keskenään lapsen syntyessä, ovat molemmat lapsen huoltajia. Jos taas vanhemmat eivät ole avioliitossa, kun lapsi syntyy, on lapsen huoltaja automaattisesti äiti. Jos vain toinen vanhemmista on lapsen huoltaja lapsen synnyttyä ja vanhemmat menevät keskenään naimisiin, tulee myös toisesta vanhemmista lapsen huoltaja. (LHT 2:6 §.)

Avoliitossa syntyvällä lapsella huoltajana on äiti ja lapsen isälle voidaan vahvistaa isyys laillisesti lastenvalvojan luona, jossa mies antaa tunnustuksen lapsesta. Tämä ei vielä vahvista lain mukaan isää lapsen huoltajaksi, vaan molempien vanhempien on keskenään sovittava, että isä on lapsen toinen huoltaja. Tilanteessa, jossa vanhemmat päätyvät avioeroon, ei tämä lakkauta vanhempien oikeutta ja velvollisuutta toimia lastensa huoltajina. Huoltomuoto säilyy yhteisenä niin kauan, ellei huoltoa uskota vain toiselle vanhemmalle. Jos vanhemmat eivät pääse lapseen tai huoltoon liittyvistä asioista sopuun, asia voidaan viedä tuomioistuimen ratkaistavaksi. (LHT 2:8.3-4 § ja 2:9 §.)

Huoltajuusasian voi viedä tuomioistuimeen lapsen vanhemmat yhdessä, toinen vanhemmista, huoltaja tai sosiaalilautakunta. Kun huolto-riitoja ratkaistaan tuo-

mioistuimessa, on lasta koskeva asia ratkaistava niin, että se on lapsen edun mukainen ja huomioidaan lapsen toivomukset kehitystason mukaisesti. (Gottberg 1997, 19)

Tuomioistuin voi tarvittaessa pyytää selvitystä sosiaaliviranomaiselta, mikäli katsoo sen olevan tarpeen lapsen edun kannalta. Selvitys pyydetään lapsen tai vanhempien asuinkunnan sosiaalilautakunnalta. Selvityksen pyytämisen myötä, tuomioistuimen on lykättävä asian käsittely. Sosiaalilautakunta saa toisaalta ryhtyä selvitykseen vain tuomioistuimen pyynnöstä ja sen on toimitettava selvitys suoraan sitä pyytäneelle tuomioistuimelle. (Asetus lapsen huollosta ja tapaamisoi-
keudesta 556/1994 1:1.1 § ja 2: 2.8 §; Gottberg 1997, 96)

ElatusL 5.1§:n mukaan lasta edustaa elatusasioissa hänen huoltajansa tai uskottu mies.

Elatus 2§:n mukaan vanhemmat ovat velvollisia vastaamaan lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan.

Elastusvastuu vanhempien välillä jakautuu tasan niin kauan, kun perhe asuu yhdessä. Jos vanhemmat eroavat, muuttuu elatusvastuu muualla asuvan vanhemman maksettavaksi eli tällöin vahvistetaan elatusapu. Tällöin lapsen kanssa asuvalle lähivanhemmalle jää vastuu omasta osuudesta, tarjoamalla lapselle täysipainoisen ravinnon, asunnon ja hoitamalla muita kuluja ja lapsen tarpeiden mukaan. Elatusapu voidaan myös vahvistaa myös vapaamuotoisesti, jos vanhemmat ovat siitä yksimielisiä ja näin ollen kiinteää elatusapua ei tarvita vaan vanhemmat sopivat lapsen kuluista yhdessä ja huolehtivat elatusvelvollisuudestaan parhaan kykynsä mukaan.

Jos vanhemmat eivät pääse keskenään sovintoon lapsen elatusta koskevassa asiassa, voidaan asia viedä tuomioistuimen ratkaistavaksi. Asia tulee vireille käräjäoikeudelle toimitettavalla kirjallisella haastehakemuksella. Toimivaltainen tuomioistuin on se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä asiaan osallisella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka tai vaihtoehtoisesti käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä

elatusapua vaativalla tai saavalla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Elatuskanteessa asianosaisina ovat lapsi ja se vanhempi, jolta elatusapua vaaditaan. Alaikäistä lasta edustaa hänen huoltajansa. (Gottberg 1997, 57.)

3 HUOLTAJUUDEN MUODOT

3.1 Yhteishuolto

Yhteishuoltoa pidetään lain päänsääntönä ja sitä pidetään ensisijaisena vaihtoehtona riippumatta asuvatko vanhemmat yhdessä vai erillään. Yhteishuollon tärkein tehtävä on, että molemmat vanhemmat pysyvät lapsen elämässä ja arjessa mukana, näin ollen vanhempien on pystyttävä toimimaan yhdessä ja tekemään lasta koskevat päätökset yhdessä. (Aaltonen 2009, 28-29)

Riitaisissa tapauksissa on yleistä, että toinen vanhempi vaatii itselleen yksinhuoltoa, jotta voisi sulkea toisen vanhemman kokonaan pois lapsen elämästä ja niin sanotusti ”kostaa” toiselle vanhemmalle parisuhteen päättymisen tai yrittää joillakin muilla keinoilla saada toisen vanhemman erotettua lapsen elämästä ja siihen kuuluvasta oikeudesta. Tämänlaisissa tapauksissa onkin hyvä pyrkiä yhteishuoltoratkaisuun, jotta kumpikaan vanhemmista ei voi estää toista vanhempaa kuulumasta lapsen elämään. Yhteishuolto on sopimus- ja oikeuskäytännössä käytetyin huoltomuoto, koska pyritään takaamaan molemmille vanhemmille oikeus olla läsnä lapsen elämässä ja näin ollen myös vanhempien velvollisuudet yhteishuollossa täyttyvät, jos sen katsotaan olevan lapsen edun kannalta tärkeää.

Pakottaminen tai mitkään muut toiveet eivät voi olla ratkaisun perusteena. Jos vanhemmat eivät pääse sopuun yhteishuollosta, on tällöin mietittävä toisenlainen huoltoratkaisu. (Aaltonen 2009, 28-29)

3.2 Yksinhuolto

Yksinhuolto on huoltomuodoltaan hyvin selkeä, jossa lähihuoltaja saa oikeuden päättää kaikista lasta koskevista asioista itse. Etävanhemmalla, joka ei ole huoltaja, ei ole oikeutta saada lasta/lapsia koskevia tietoja viranomaisilta paitsi, jollei

hänelle ole määrätty tuomioistuimen ratkaisua tiedonsaantioikeudesta. Tiedonsaanti ei kuitenkaan anna oikeuksia tehdä mitään päätöksiä lasta koskevista asioista.

Tilanteessa, missä lähivanhempi kuolee ja hän on ollut yksinhuoltajana, joutuu etävanhempi hakemaan lapsen huoltajuutta oikeusteitse, jos sitä itselleen haluaa. Yksinhuolto on useimmiten paras ratkaisu tilanteissa, jossa vanhempien kiistat ovat jatkuvia, ja jos asiat koskevat juuri sellaisia asioita, joista huoltajien tulisi päättää yhdessä. Yksinhuolto saattaa rauhoittaa lapsen elämän tapauksissa, jossa suhteessa on esiintynyt henkistä tai fyysistä väkivaltaa, päihdeongelmia, sairaalloista mustasukkaisuutta, työnarkomaniata, muita addiktioita. Yksinhuolto ei kuitenkaan sulje etävanhempaa pois lapsen elämästä, sillä vanhemmuus toteutuu lapsen ja vanhemman tapaamisissa, jotka voivat olla hyvinkin tiheitä ja kestoltaan pitkiä, mikäli sen katsotaan olevan lapsen edun mukaista. (Aaltonen 2009, 30–31).

3.3 Oheishuolto ja sijaishuolto

Tuomioistuin voi antaa päätöksen lapsen huollosta vanhempien ohella tai sijasta yhdelle tai useammalle henkilölle. Oheishuoltaja toimii siis muiden huoltajien rinnalla. Päätöksen oheishuoltajasta tekee aina tuomioistuin oheishuoltajuutta hakevan henkilön sekä jo olemassa olevien huoltajien suostumuksella. (LHT 2:9.4 §.)

Oheishuoltoa haetaan usein Uusperheissä uudelle kumppanille. Oheishuolto voi tulla kysymykseen silloin, jos lapsi on kokonaan vailla toista vanhempaa tai suhde hänen biologiseen vanhempaansa on jostain syystä vahingoittunut ja siitä syystä yhteydenpito ei ole lapsen edun mukaista. Tilanteissa, jossa uusi kumppani joutuu vastaamaan lapsesta yksin esimerkiksi silloin kun toisella vanhemmalla on erittäin vaativa työ, vuorotyö tai vaatii paljon matkustelua, myös jos vanhempi on sairastunut, voidaan harkita tällaista vaihtoehtoa. (Gottberg 2011, 187.)

Oheishuoltajaksi ehdotettua henkilöä lapsen huoltajaksi on tarkoitettu suojaamaan kiinteiden ihmissuhteiden välille, (Gottberg 1997, 47).

Jos huolto uskotaan muulle henkilölle kuin vanhemmille, määrätyle henkilölle ei synny lapsen elatuksesta annetun lain tarkoittamaa elatusvelvollisuutta suhteessa lapseen (ElatusL 1:2.1 §).

3.4 Rajoitettu yhteishuolto

Laissa on alun perin saakka sisältynyt mahdollisuus antaa huoltajille tarvittaessa tehtäväjakomääräyksiä tuomioistuimen toimesta. (HTL 9.3 §)

Tehtäväjakomääräyksiä käytetään harvemmin lapsen huoltotapauksissa, mutta tarvittaessa tehtävänjakoa huoltajien kesken osataan käyttää joustavasti ja monipuolisesti tuomioistuimissa. Sitä voidaan käyttää niin sanotusti työväliseenä, silloin kun tarvitaan, johonkin yksittäiseen tapaukseen sopivin huoltomalli. (Aaltonen 2009, 32-33)

Tämän johdosta huolto voidaan pitää yhteisenä vanhempien välillä, mutta samalla annetaan määräys, että perushuolto kuuluu toiselle vanhemmalle yksinoikeudella ja toiselle huoltajalle annetaan myötä määräämisoikeus johonkin tiettyihin asioihin. (Gottberg 1997, 169)

LHL 9.3 §: mukaan tuomioistuin voi määrätä huoltajien välisestä tehtävien jaosta. Tehtäväjakomääräyksellä annetaan toiselle huoltajalle oikeus päättää yksin jostakin lasta koskevasta asiasta ja näin ollen päätökseen ei voi toinen huoltaja vaikuttaa. Tosin voidaan myös käyttää tehtävänjakomääräystä siten, että toinen vanhempi saa päättää yksin esimerkiksi terveydenhuollosta ja yhteiseen päätöksentekoon jätetään muut lasta koskevat asiat. (Aaltonen 2009, 32–33)

Rajoitettu yhteishuolto on hyvä vaihtoehto perusmuotoisille yksin- ja yhteishuololle, koska se voi saada vanhemmissa aikaan pohdintaa ja lisätä mahdollisuuksia vanhempien välillä päästä sopimusratkaisuun. Ongelmaksi on koitunut se, että sosiaalitoimella ei ole tietoa usein tällaisesta vaihtoehdosta, joten sitä ei pystytä tarjoamaan vanhemmille asian ratkaisun kannalta. Aina kun annetaan tehtävänjakomääräys, on lapsella oltava molemmat huoltajat. Eli määrältään heitä on oltava kaksi, jotta huoltomuoto pystytään säilyttämään yhteishuoltona, jota on vain tietyiltä osin rajoitettu. Työnjakomääräystä tuomioistuimissa on hyvä käyttää

tapauksissa, jossa huoltajat ovat erimielisiä jostakin yksittäisestä asiasta, joka kohdistuu heidän yhteiseen lapseen.

Rajoitetusta yhteishuollosta annetaan tieto väestörekisteriin ja sinne kirjataan, että *”huolto on jaettu.”* Tämän vuoksi viranomaisten kanssa asioidessa, on huoltajan osoitettava oikeutensa tuomioistuimen päätöksellä. (Helsingin Hovioikeus 2007, 15.)

Esimerkkejä päätöksistä:

”Lapsi määrätään XX:n ja YY: yhteisen huoltoon tehtävänjakomääräyksin.

Tehtävien jako huoltajien kesken:

- vanhemmat päättävät yhdessä lapsen sukunimestä
- XX päättää yksin muista lapsen asioista.”

Tai

”Tehtävien jako huoltajien kesken:

- XX päättää yksin lapsen koulusta
- vanhemmat päättävät yhdessä muista lapsen asioista.” (Helsingin hovioikeus 2007, 16.)

Tuomioistuimet, jotka HTL 9 ja 10 §:n pohjalta voivat omasta aloitteestaankin määrätä työnjakoyhteishuollosta lapsen edun niin vaatiessa, eivät liioin näytä tarttuvan tähän mahdollisuuteen. Lainsäätäjän tavoittelema yksilöratkaisumalli ei ole näin ollen toistaiseksi käytännössä toteutunut tältä osin. (Gottberg 1999, 40.)

Työnjakomääräyksiä tulee käyttää tilanteissa, jossa huolto on erittäin riitainen ja sovintoon ei muuten päästä lasta koskevassa asiassa. (Käytännön asiat hiertävät tai aiheuttavat hankaluuksia vanhempien välillä esim. passin hakeminen tai terveydenhuolto). (Karppinen 2016; Simula 2016; Tuovinen 2016)

4 TIEDONSAANTIOIKEUS

Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan lähtökohtaisesti vain huoltajalla on oikeus saada lasta salassa pidettäviä tietoja (JulkL 11.2 §)

Tästä poiketen kuitenkin Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessään KKO 2003:7 katsonut, että tuomioistuimen päätöksellä voidaan antaa myös huollosta erotetulle vanhemmalle tiedonsaantioikeus viranomaisilta. (Aaltonen 2009, 35)

Ratkaistaessa huoltoa koskeva asia voidaan päättää myös niin, että toinen vanhempi saa päätäntävällän lasta koskevista asioista ja toiselle vanhemmalle kuuluu oikeus saada lasta koskevia tietoja viranomaisilta.

Näin erotetulla huoltajalla on tiedonsaantioikeus lasta koskevista asioista, johon kuuluu myös yksityisen palvelun tarjoajat. (Helsingin hovioikeus 2007, 15)

Esimerkki

”Lapsi määrätään XX:n huoltoon ja YY:lle vahvistetaan huoltajalle kuuluva oikeus saada lasta koskevia tietoja viranomaisilta. Osoittaakseen oikeutensa YY: tulee tarvittaessa esittää tämä päätös viranomaiselle” (Helsingin Hovioikeus 2007, 16.)

5 HUOLLOSSA PÄÄTETTÄVÄT ASIAT

5.1 Lapsen asuminen

Lapsen vanhemmat päättävät yhdessä kumman luona lapsi asuu, jos vanhemmat asuvat eri osoitteissa. Lapsi voi asua myös vuorotellen kummankin luona Tuomioistuin voi myös päättää lapsen asumisesta ja määrätä, että lapsi asuu toisen vanhemman luona silloin, kun vanhemmilla on yhteishuoltajuus, mutta eivät asu yhdessä. (LHT 2:7.2 §, 9.1§).

Lähtökohtana tulee olla aina lapsen etu. Harkittaessa lapsen asuinpaikkaa on tärkeää ottaa huomioon, kuinka asuminen ja lapsen arkeen kuuluvat asiat järjestyvät käytännössä parhaiten, ja lapsi voi kuitenkin olla virallisesti kirjoilla vain yhdessä paikassa. (Aaltonen 2009, 38.)

Asuinpaikka määrää muun muassa lapsen päivähoitopaikan ja koulupiirin. Sosiaalisia etuuksia haettaessa lapsi voidaan ottaa lukuun vain yhden ruokakunnan jäsenenä eli siellä, missä hänen vakituinen kotinsa on. (Auvinen ym. 2002, 82.) Näin ollen esimerkiksi yleistä asumistukea haettaessa lapset otetaan huomioon

sen vanhemman hakemuksessa, kenen luona he vakituisesti asuvat ja ovat kirjoilla Lapsilisää maksetaan yleisesti lapsen huoltajalle. Jos lapsi on yhteishuollossa ja vanhemmat asuvat erillään, he voivat päättää, kummalle lapsilisä maksetaan. Kela saa tiedot maistraatilta ja yleinen käytäntö on, että lapsilisä maksetaan sille, jonka luona lapsi vakituisesti asuu. (Asumistukilaki 408/1975 1:1.2 §).

Vuorottelevassa asumisessa, jossa tapaamiset ja luonapitojärjestely pyritään järjestämään niin, että lapsi viettää yhtä paljon tai ainakin lähes yhtä paljon ajastaan kummankin vanhemman luona. Vuoroviikkoasumisessa on otettava huomioon vanhempien työ, sosiaalinen elämä, keskinäiset suhteet keskinäiset suhteet, vastuun kantokyky ja asioiden käytännön hoito. Lisäksi on mietittävä, onko lapsi tarpeeksi vanha tai muuten suostuvainen tällaiseen järjestelyyn, jotta se on lapsen edun mukaista. (Gottberg 1999, 54–55.)

Ilmoitus paikkakunnan vaihtamisesta on lähivanhemman tehtävä, jos suunnitteilla on eri paikkakunnalle muutto ja tällöin lapsen etävanhemman suostumus tarvitaan, jotta lapsi voi muuttaa lähivanhemman mukana eri paikkakunnalle. Tästä on mahdollista sopia tehtävänjakomääräyksin, jos vanhemmat eivät keskenään pysty sopimaan asiasta. Jos lähivanhempi muuttaa lapsen kanssa muualle, täytyy huoltajien sopia ainakin näistä asioista:

- miten tapaamiset toteutetaan jatkossa
- kumpi huoltajista vastaa tapaamisen kustannuksista ja matkakustannuksista
- missä lapsen koulu/tarha tulee olemaan muuton jälkeen ja kuinka suhde lapsen ystäviin, muihin sukulaisiin pyritään säilyttämään ja kuinka usein tapaamisia pyritään järjestämään. (Svahn, 2014)

Helsingin HO:13.9.2001 S00/2498:

Äiti haki käräjäoikeudessa päätöstä lapsen määräämiseksi hänen luokse asumaan, jolloin taas vastapuolena oleva isä vastusti hakemusta ja esitti, että lapset on joko määrättävä vuoroviikoin asumaan vanhempien luona tai niin, että toinen lapsista asuisi äidin ja toinen isän luona. Vanhemmat olivat yhdessä päättäneet,

että lapset jäisivät vanhempien yhteishuoltoon. Tapauksessa oli tehty sosiaaliviranomaisen selvitys, vanhempien kertomuksista ja niistä ilmeni, että vanhempien ja lasten väliset suhteet ovat hyvät. Näin ollen lapset asuivat äidin luona ja isän kanssa tapaamiset olivat sujuneet myös hyvin ja lapset olivat itse olleet tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen. Käräjäoikeus määräsi päätöksessään, lapset asumaan äidin luokse, koska perusteena ei nähty olevan tilanteen kannalta syytä miksi lähteä sitä muuttamaan, koska tilanne oli perheen sisällä hyvä.

Kun isä päätti viedä asian hovioikeuteen ja hän vetosi edelleen vaatimukseensa lasten asumisen suhteen. Perusteluna oli muun muassa, että häneltä jää mahdollisuus seurata lapsien kehitystä ja myös kiintymyssuhde toiseen vanhempaan tulee olemaan vahvempi. Hovioikeus ei kuitenkaan lähtenyt muuttamaan käräjäoikeuden päätöstä. (Auvinen & Litmala 2002, 82-83).

5.2 Tapaamisten järjestäminen

Järjestämistapaukset nousevat tärkeään rooliin vanhempien välillä, koska heidän on sovittava, missä tapaaminen tapahtuu, kun lapsi menee toiselta vanhemmalta toiselle, onko paikkana lapsen koti, toisen vanhemman koti vai erikseen sovittu paikka. Tärkeää on myös sopia kellonajat, milloin lapsen siirto tapahtuu ja onko näissä ajoissa joustovaraa. Lisäksi riitaisuuksien vuoksi voi olla tarvetta isovanhempien tai jonkun muun tuttavien avulle haku- ja palautustilanteissa. Vanhempien on myös mietittävä, onko lapsen turvallista kulkea itse kotien välillä. (Svahn, 2014)

5.3 Muutokset tapaamisten aikatauluihin

Lapsen vanhempien on syytä sitoutua siihen, että jos muutoksia tapaamisiin tulee, niistä tulee ilmoittaa hyvissä ajoin toiselle vanhemmalle, jotta yhteistyö ja kommunikointi säilyvät vanhempien välillä. Tällaisia muutoksia voi olla esimerkiksi; vanhemman/lapsen sairaus, myöhästyminen, sosiaaliset tapahtumat, merkkipäivät tai odottamattomat esteet. (Svahn, 2014)

5.4 Lapsen lomajärjestelyt

Vanhempien asuessa erillään täytyy sopia, miten koulu- ja joululomat vietetään, vai onko käytössä vuorojärjestely ja miten vanhempien lomat vaikuttavat lapsen loma-järjestelyjen suhteen. (Svahn, 2014)

5.5 Terveysthuolto

Lapsen terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa vanhemmat voivat keskenään sopia, miten terveydenhuoltoasiat hoidetaan ja vanhempien erotessa on syytä määrittellä kumpi päättää lääkäri tai hammashoidosta, rokotuksista, vakuutuksista, lääkkeistä ja muista erikoistarpeiden järjestämisestä, kumpi hoitaa lääkäri- ja neuvolatapaamiset. Vanhempien on myös päätettävä kumpi hoitaa lasta, kun hän on sairas. (Svahn, 2014)

5.6 Koulutus/ päivähoito

Yhteishuollossa vanhempien pitää keskenään pystyä päättämään, mihin päivähoidon lapsi menee tai missä koulussa hän tulee aloittamaan. Yleisesti ottaen asuinpaikka määrää muun muassa lapsen päivähoitopaikan ja koulupiiriin. Vanhemmilla on myös velvollisuus osallistua ja olla mukana erilaisissa tapahtumissa, päiväkodin tai koulun puolesta. Koulun puolesta voi ilmaantua erilaisia matkoja luokan kesken tai leirikouluja, joista voi tulla lisäkustannuksia vanhemmille, mikäli lapsi voi osallistua niihin mukaan. Näistä on myös syytä keskustella, miten jatkossa mahdolliset kustannukset hoidetaan, joko yhdessä tai erikseen. Svahn, 2014)

5.7 Harrastukset

Lapsen harrastaminen on aina hyvä asia, mikäli lapsi itse siitä pitää, vanhempien tulee kuitenkin päättää, miten lapsi kulkee matkat, viekö toinen vanhempi hänet vai vaihtoehtoisesti joku muu. Harrastukset aiheuttavat vanhemmille kustannuksia, ja olisi hyvä keskustella, kumpi hoitaa näistä syntyvät kustannukset vai jaetaanko kulut molemmin puolin, jotta voidaan välttyä ristiriitatilanteilta myöhemmin. (Svahn, 2014)

5.8 Matkustaminen

Suomessa lain mukaan, jos lapsi on vanhempiensa yhteishuollossa, päättävät vanhemmat yhdessä kaikista lapsen asioista. Näin ollen toisella huoltajalla tai muulla henkilöllä ole oikeutta viedä lasta ulkomaille ilman toisen huoltajan suostumusta. Lakiin ei ole annettu erillistä säännöstä siitä, miten suostumus tulee ilmaista. Tässä on kuitenkin hyvä huomata, että vaikka lähtö Suomesta onnistuisikin, toisen valtion rajalla viranomaiset voivat vaatia kirjallista suostumusta. (Ulkoasiainministeriö 2016).

5.9 Passi (passilaki 11§)

Alaikäiselle myönnetään passi, jos hänen huoltajansa siihen suostuvat.

Jos joltakin huoltajalta ei matkan, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi voida saada 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua suostumusta ja jos ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi kohtuutonta haittaa, ei hänen suostumuksensa asiassa ole tarpeen. Passilain 5.4§:n muutoksen jälkeen passi voidaan kuitenkin myöntää alaikäiselle, jos sen myöntämättä jättäminen olisi selvästi vastoin lapsen etua ja jos voidaan pitää ilmeisenä, ettei lasta vastoin huoltajansa suostumusta muutoin kuin tilapäisesti viedä toiseen valtioon. (Passin myöntäminen alaikäiselle 26.6.2009/456).

5.10 Uskonto

Huoltajien tehtäviin kuuluu päättää yhdessä lapsen uskonnollisesta asemasta.

Lapsi ei automaattisesti kuulu samaan uskontokuntaan kuin vanhempansa. Alle 12-vuotiaan uskonnollisen aseman muutoksista päättävät vanhemmat yhdessä, muutoin 12–17 -vuotiaan uskonnollisen aseman muuttaa nuori, jos molemmat vanhemmat ovat samaa mieltä. Äiti voi liittää alle 1-vuotiaan uskontokuntaan, mikäli näin haluaa. Täysi-ikäinen eli 18-vuotias voi itsenäisesti päättää uskonnollisesta asemastaan. (Maistraatti, 2016)

Lain kannalta ei vanhempien omalla uskonnollisella asemalla ole merkitystä, koska syntyvä lapsi ei liity automaattisesti mihinkään uskontokuntaan. Aina tarvitaan erillinen suostumus vanhemmilta tai muilta huoltajilta.

Jos tuomioistuin on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 9 §:n 3 momentin nojalla päättänyt tehtävien jaosta lapsen huoltajien kesken toisin, noudatetaan kuitenkin tuomioistuimen päätöstä. (Uskonnonvapauslaki 6.6.2003/453).

Uskontokunnasta voi 18-vuotias erota myös sähköpostilla. Alaikäisten täytyy tehdä paperinen ilmoitus, koska sitä vaaditaan aina silloin, kun ilmoitukseen tulee useamman henkilön allekirjoitus. Poikkeuksena on, että yksinhuoltaja voi kuitenkin erottaa alle 12-vuotiaat lapsensa myös sähköpostitse. (Maistraatti, 2016)

6 HUOLTORIIDAT JA NIIDEN LUONNE

Huoltoriidoissa ja vanhempien välisessä erossa liittyy usein voimakkaita negatiivisia tunteita, tällaisia ovat mustasukkaisuus, viha, katkeruus ja kostonhalu sekä peräänantamattomuus. Tilanteissa, jossa vanhempien tai toisen vanhemman vaikeus irrottautua suhteesta voi saada aikaan, että aletaan syytellä toista hyvinkin raskailla asioilla, kuten esimerkkinä, jossa uhataan viedä lapset. Hyökkäävä asenne ja toisen vanhemman psyykinen oireilu ovat ominaisia piirteitä huoltoriidoissa tuomioistuimessa ja tämä tilanne vaikuttaa myös välittömästi lapseen ja hänen hyvinvointiin. (Auvinen ym. 2002, 118–119.)

Tärkeää on myös huomata, että kun ollaan ajautettu huoltoriitaan, vanhempien kommunikointi on usein hyvin huono ja tilanne on lähtökohtaisesti hyvin hankala. Kun ero on tullut voimaan, sen myötä tulleet asiat vaikeutuvat entisestään. Tilanteet kärjistyvät ja keskinäinen kommunikointi on todella huono, jonka seurauksena vanhemmat pitävä tiukasti kiinni vaatimuksistaan joita he usein perustelevat lapsen hyvinvoinnin kannalta tärkeänä. Tämän vuoksi huoltoriidoissa vanhempien keskusteluyhteyden avaaminen ja kommunikoinnin parantaminen ovat todella tärkeitä ja vaikeita tehtäviä tuomioistuimessa.

On arvioitu, että tuomioistuimessa riideltävien lapsenhuoltoriitojen määrä on alle 10 prosenttia kaikista tapauksista, joissa eroavilla vanhemmillä on alaikäisiä lapsia. Vajaa viisi prosenttia avioeroista taas muodostuu vaikeiksi ja pitkiksi riitajuutiksi, joissa kiistellään myös lapsen asemasta. (Auvinen ym. 2002, 18, 117.)

Huoltoriidat ovat osaltaan hyvin vakavia ja pitkäkestoisia, nämä ovat kuitenkin tapauskohtaisia ja jokaisessa on omat ristiriitansa, joita tuomioistuimessa joudutaan ratkaisemaan. Asioista voidaan ensin tehdä olosuhdeselvitys, jonka johdosta asiaa voidaan alkaa ratkaista tuomioistuimessa. esim. (lapsikaappauksien mahdollisuudet lisääntyä erittäin vakavissa tapauksissa). Huoltoriitojen luonne on nykyään kansainvälistynyt enemmän ja istunnoissa joudutaan käyttämään paljon eri kielisiä tulkkeja, jotta käsittely voidaan toteuttaa tuomioistuimessa. Tämä johtaa myös siihen, että istuntojen käsittelyaika pitenee myös ja tapauksissa on myös huomioitava erilaiset kulttuurierot. (Tuovinen 2016.)

Käräjätuomari Simula kertoi, että huoltoriidat ovat henkisesti raskaita ja tehtävänjaosta sovitaan tapauskohtaisesti. Tehtävänjako on helpottava ratkaisu lapsen huoltoriidoissa ja tuomari voi myös itse ottaa aloitteen päättää tehtävänjaosta, jos asiassa ei muuten päästä vanhempien kanssa sovintoon. (Esimerkkinä: toinen päättää terveyden huollosta ja toiselle annetaan tiedonsaantioikeus, joka tulee esittää tuomioistuimen päätöksellä asioidessaan viranomaisten luona). (Simula 2016.)

Käräjäoikeus tekee myös jonkin verran yhteistyötä sosiaaliviranomaisten kanssa, heiltä voidaan pyytää olosuhdeselvitys lapsen elämästä. Tämän selvityksen avulla tuomioistuin voi saada enemmän ja nopeammin tietoa lapsesta ja muista tärkeistä asioista lapsen elämästä. Lisäksi käräjäoikeudella ja sosiaaliviranomaisilla on yhteisiä sidosryhmäkokouksia. (Karppinen 2016.)

7 LAPSEN MIELIPITEEN JA KUULEMISEN MERKITYS PÄÄTÖKSENTE-OSSA

Lapsen mielipide voidaan selvittää erilaisilla tavoilla, jossa mielipiteen voi tuoda esiin lapsi itse, huoltaja tai muu erillinen edustaja taikka toimitus. (Auvinen ym.

2002, 147). Kärjäjätuomari Karppinen kertoi haastattelussa, että lapsen mielipiteellä on väliä huoltoratkaisua tehtäessä tuomioistuimessa ja lähtökohtana on, että lasta ei saa missään tapauksessa rasittaa asialla tai ettei lapsi joudu valitsemaan kumman vanhemman puolia hän tulee pitämään huoltopäätöstä tehtäessä. Tässä on huomioitava kuitenkin lapsen ikä ja kehitystaso sekä lapsen etu. Asia sinällään on tuomioistuimelle hankala, koska on otettava huomioon se, onko tarvetta lasta kuulla tuomioistuimessa ja niin, että lapsen sanomisella on kuitenkin täysi painoarvo huoltoratkaisua tehtäessä. Tuomioistuin voi kuitenkin sosiaaliviranomaisen selvityksen perusteella tehdä ratkaisun, jossa lasta on kuultu sosiaaliviranomaisen luona ja näin ollen asia voidaan ratkaista niin, että lapsen mielipide on ilmaistu selvityksessä ja usein näin myös tapahtuu. Lisäksi tuomioistuin voi myös päättää, että lasta voidaan kuulla tuomioistuimessa ilman vanhempien suostumusta, jos sillä katsotaan olevan merkittävä tekijä lapsen huoltopäätöstä tehtäessä. (Karppinen 2016.)

Lasta voidaan kuulla tuomioistuimessa, mutta pääsääntönä käytetään, että lapsen kuuleminen tapahtuu sosiaaliviranomaisen luona. HTL 15.2§:stä todetaan, että lapsen kuuleminen voi tapahtua vain, jos lapsi suostuu kuulemiseen, tai kuulemisesta ei ole haittaa lapselle ja lapsen kuuleminen tuomioistuimessa on erittäin välttämätöntä asian ratkaisemisen kannalta. Erittäin tärkeää on kuitenkin, että lasta ei saa rasittaa tällaisella asialla ja ettei hän joudu valitsemaan asian puolesta. (Auvinen ym. 2002, 152.)

8 VÄLIAIKAISMÄÄRÄYS LAPSEN HUOLLOSSA

Väliaikaismääräys voidaan antaa lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta. Lapsen huollosta väliaikaismääräys annetaan vain erityisestä syystä. Tällainen syy voi olla esimerkiksi, jos epäillään, että lasta ollaan viemässä pois maasta (lapsikaappaus) ja uhan koetaan olevan todellinen.

Väliaikaismääräys voidaan antaa myös asumisen osalta, mutta usein tätä pyritään välttämään, koska sillä voi olla melkoisen vahva vaikutus asian lopullisen ratkaisun osalta. Kuitenkin tapauksissa, jossa lapsen turvallisuus koetaan olevan uhatuna tai on sillä hetkellä vaarassa siellä asuinpaikassa tai muuten olosuhteet ovat sellaiset, että lapsen edun kannalta on tärkeää, että tällainen väliaikaismääräys

on annettava. Tilanteissa, jossa vanhemmat haluavat rajoittaa omavaltaisesti lapsen mahdollisuutta pitää yhteyttä toiseen vanhempaan ja saada aikaan sen, että joudutaan antamaan väliaikais määräys.

Väliaikais määräys voi tulla tarpeeseen myös silloin, jos vanhemmilla tulee riitaa lapsen koulusta, päiväkodista tai jompikumpi vanhemmista yrittää estää lapsen päiväkodin tai koulun aloittamisen tai muutoin aiheuttaa vaikeuksia lapsen elämässä. Tuomioistuimessa annetulla väliaikais määräyksen tarkoituksella on pyrkiä aina sellaiseen ratkaisuun, joka on lapsen edun mukainen. Määräyksellä ei ole tarkoitus myöskään ottaa kantaa siihen, kumpi vanhemmista olisi sopivampi lapsen lähihuoltajaksi. Tuomioistuimessa on tärkeää, että lapsen yhteydenpito kumpaankin vanhempaan turvataan, ja jos on olemassa riski, että yhteydenpito toiseen vanhempaan pyritään estämään jollakin tavoin, tällöin tapaamiset usein vahvistetaan väliaikais määräyksellä. Lapsen ja vanhemman välinen yhteydenpito on tärkein asia. Näin ollen, jos vanhemmat pääsevät sopimukseen väliaikais määräyksestä ja sopimus katsotaan olevan lapsen edun mukainen, se annetaan. Osapuolilla ei ole ehdotonta oikeutta saada väliaikaista määräystä, vaan sen tarpeellisuus on aina tuomioistuimen harkinnassa. Elleivät vanhemmat sovi väliaikais määräyksestä, erityisesti lapsen huollon ja asumisen osalta on harkittava tarkkaan, onko väliaikais määräys välttämätön. Vaikka väliaikais määräys annetaan asian valmisteluvaiheessa epätäydellisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella, se vakiinnuttaa helposti tilanteen ja sitä kautta ennakoi lopullista päätöstä. Väliaikainen määräys ei saa muodostua osapuolille välineeksi hankkia etua oikeudenkäynnissä lopullista ratkaisua silmällä pitäen.

Väliaikais määräystä ei yleensä anneta vastapuolta kuulematta. Poikkeustapauksessa tämä on kuitenkin mahdollista, edellyttäen, että se on lapsen aseman suojaamiseksi välttämätöntä ja asia on niin kiireellinen, että vastapuolen kuulemisen viemä aika vaarantaisi lapsen aseman ja turvallisuuden. Tällainen tilanne voi tulla esimerkiksi, jos lasta ollaan viemässä pois maasta. Väliaikais määräykseen tai väliaikais määräysvaatimuksen hylkäävään päätökseen ei saa hakea muutosta. Väliaikais määräys on voimassa, kunnes pääasiassa annetaan ratkaisu. (Helsingin hovioikeus 2007, 60.)

Väliaikaismääräyksiä annetaan käräjäoikeudessa harvemmin ja huollosta niitä ei anneta. Muissa asioissa niihin liittyy yleensä jokin poikkeuksellinen asia. Väliaikaismääräyksen antaminen edellyttää pääkäsittelyä. Sosiaaliviranomaiselta on saatava olosuhdeselvitys tapauksessa, jossa väliaikaismääräystä pyydetään. Väliaikaismääräyksen voidaan antaa esimerkiksi lapsen koulun aloituksesta, tapaa-misoikeudesta ja elatuksesta. Tapauksissa, joissa annetaan väliaikaismääräys, on käsiteltävä nopeasti. (Simula 2016; Tuovinen 2016; Karppinen 2016.)

9 HUOLLOSTA PÄÄTTÄMINEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYKSELLÄ

Riitaisissa lapsiasioissa tuomioistuimen antama päätös tulee perustella kuten kaikki muutkin tuomioistuimen ratkaisut. Ratkaisujen perusteluissa tulee ottaa kantaa kaikkiin asianosaisten väitteisiin, mutta se ei saa perustua seikkaan, joka on ollut keskustelun kohteena oikeudenkäynnissä. Hyvin perusteltu lopputulos ratkaisun antamisesta helpottaa myös kaikkien asianosaisten lopputuloksen hyväksymistä. Huoltolain säännösten mukaan lapsiasioissa annettuja päätöksiä tulee kunkin tapauksen mukaan arvioida ja sen tulee vastata lapsen etua. Tuomioistuimen päätöksen perusteleminen avoimesti ja tarkasti on erityisen tärkeitä, jotta kaikki oikeudenkäynnissä olleet osapuolet, voivat vakuuttua tuomarin puolueettomuudesta.

Perusteina ratkaisussa eivät voi olla seikat, joita ei voida tuoda esille päätöksessä tai että niitä ei pystyttäisi kertomaan asianosaisille. Päätös ei tulisi myöskään perustaa pääasiallisesti lapsen mielipiteeseen, koska sillä voi olla huomattava vaikutus siihen, että hän saa vastuun asian lopullisesta ratkaisusta ja suhde hänen vanhempisiin voi hankaloitua. (Helsingin hovioikeus 2007, 64)

Lapsen huollosta annettua lainvoimaista päätöstä voidaan muuttaa. Tuomioistuimen tai sosiaalilautakunnan vahvistamaa sopimusta tai päätöstä lapsen huollosta tai tapaa-misoikeudesta voidaan muuttaa, jos olosuhteet ovat sopimuksen vahvistamisen tai päätöksen antamisen jälkeen muuttuneet taikka jos tähän muutoin on aihetta. (LHT 12§)

10 PÄIJÄT-HÄMEEN KÄRÄJÄOIKEUDEN JA KYMENLAAKSON KÄRÄJÄOIKEUDEN PÄÄTÖKSIÄ TEHTÄVÄNJAKOMÄÄRÄYKSISTÄ VUOSINA 2014-2016

Tutkin Päijät-Hämeen käräjäoikeuden ja Kymenlaakson käräjäoikeuden ratkaisuja tehtävänjakomääräyksistä lapsen huollossa. Päätöksiä oli vain 20 kappaletta, joita tutkin ja näistä nostin työssäni esiin 11 tapausta, joissa oli annettu tehtävänjakomääräys tai tiedonsaantioikeus. Tapauksia on siis hyvin vähän, mikä kertoo siitä, että tehtävänjakoa huoltajien kesken käytetään yhä harvemmin lapsen huollossa. (Tuomas tietojärjestelmä, 2016).

Lapsen huoltoriidat pannaan vireille kotipaikkakunnan käräjäoikeudessa ja hakemuksen voi tehdä toinen vanhemmista tai molemmat. Asia koskee usein lapsen huoltoa, asumista tai tapaamisoikeutta ja usein tehtävänjako määrätään edellä mainituissa asioissa. Käräjäoikeuden ensisijainen tavoite on saada vanhemmat keskenään sovintoon lapsen huoltajuuteen liittyvistä asioista.

10.1 Päätökset koskien lapsen huoltoa ja tehtävänjakomääräystä

Ensimmäinen tapaus, joka oli tullut Kymenlaakson käräjäoikeuteen vuonna 2014 vireille koskien lapsen huoltoa ja asumista ja jossa hakijoina olivat molemmat vanhemmat. Äiti oli vaatinut, että käräjäoikeus määrää asianosaisten alaikäiset lapset vanhempien yhteishuoltoon siten, että lapset määrätään asumaan äitinsä luona ja että äiti saa yksin päättää lasten asumisesta, koulunkäynnistä ja terveydenhuollosta. Isä oli omassa hakemuksessaan vaatinut, että X ja Y tulee määrätä edelleen vanhempiensa yhteishuoltoon siten, että isällä on yksin oikeus päättää lasten asumisesta, päiväkodista, esikoulusta, iltapäiväkerhosta, koulunkäynnistä sekä terveyden- ja sairaanhoidosta sekä lapset tulisi määrätä asumaan isänsä luokse. Molempien vanhempien hakemuksista oli eriteltyä lasten tapaaminen ja luonapito-oikeus, jonka mukaan lasten arkitapaamiset ja lomatapaamiset tulisi toteuttaa vanhempien luona.

Perusteena lapsen asumisesta asianosaiset olivat allekirjoittaneet lastenvalvojan luona sopimuksen, jossa on vahvistettu lasten huollon säilyminen vanhemmilla

yhteisesti sekä sovittu, että lapset asuvat isänsä luona sekä lasten luonapito- ja tapaamisoikeus siten, että lapset ovat vanhemmillaan vuoroviikoin. Tapauksessa oli tehty aiemmin olosuhdeselvitys lasten huollosta ja asumisesta, jonka mukaan oli katsottu, että lasten isä toimii lasten lähivanhempana, koska äidillä oli ollut alkoholiongelma, joka oli pahentunut ajan myötä. Äiti oli kertomansa mukaan aloittanut käynnit AA-kerhossa, koska halusi päästä ongelmastaan eroon. Joka tapauksessa aiempi runsas alkoholin käyttö lasten sekä aviopuolisonsa seurassa ja muutenkin sekava elämäntilanne johtivat siihen, että asianosaiset sopivat keskenään isän toimivan lasten lähivanhempana. Olosuhdeselvityksestä ilmeni myös, että vanhempien keskinäiset suhteet olivat riitaiset puolin ja toisin.

Käräjäoikeus määräsi lasten asumisesta ja *tehtävänjakomääräyksestä niin, että X ja Y määrätään asumaan isänsä luona. Isällä on myös yksinoikeus päättää lasten asumisesta, päiväkodista, esikoulusta, iltapäiväkerhosta, koulunkäynnistä sekä terveyden- ja sairaanhoidosta.*

Käräjäoikeus totesi myös, että X ja Y ovat edelleen vanhempiensa ja yhteishuollossa, mutta sitä on rajoitettu tehtävänjakomääräyksillä. Lasten luonapito tuli sallia niin, että äidillä on oikeus tavata ja pitää luonaan heidän alaikäisiä lapsiaan. Tapaamisista oli eritelty se, miten viikkotapaamiset, lomatapaamiset, joului- ja uuvuosi tulee käytännössä tapahtumaan ja niin, että lapset viettävät vuorotellen ja tiettyinä ajankohtina molempien vanhempien luona.

Käräjäoikeus oli asiaa ratkaistessaan antanut erittäin suuren painoarvon laaditulle olosuhdeselvitykselle. Käräjäoikeus toteaa, ettei pääkäsittelyssä esitetty henkilötodistelu eivätkä kirjalliset todisteet ole tuoneet esille sellaisia seikkoja, jotka puhuvat olosuhdeselvityksessä esitettyä vastaan.

Käräjäoikeuden päätöksessä yhteishuolto oli mahdollista toteuttaa edelleen siten, että lapset määrätään asumaan jommankumman vanhemman luona ja että asiassa annetaan tehtäväjakomääräykset. Sekä A että B olivat hakemuksessaan pyytäneet tehtäväjakomääräystä. Näiden perusteella käräjäoikeus katsoi, että kyseisen määräyksen antaminen tässä tilanteessa oli välttämätöntä. (Kymenlaakson KO H 14/236)

Toinen tapaus, joka oli tullut Päijät-Hämeen kärjäoikeuteen vuonna 2015, jossa muutettiin aiemmin vuonna 2014 annettua päätöstä (H 14/1494). Asianosaiset olivat pyytäneet, että oikeudenkäynti osoitetaan soviteltavaksi.

Kärjäoikeus muutti aiempaa vuonna 2014 annettua päätöstä koskien lapsien huoltoa siten, että asianosaisten kolme lasta jäivät vanhempien yhteishuoltoon *tehtävänjakomääräyksin, jossa äiti saa päättää lasten kaikista taloudellisista asioista, pankkitilien avaamisesta ja matkustusasiakirjoista. Lapsilla on oikeus tavata ja pitää yhteyttä toiseen vanhempaan eli isäänsä.* Tapaamisista oli laadittu erillinen osio, josta ilmeni, miten lapset tulisivat viettämään viikot, lomat, joulut ja uudet vuodet vanhempien luona vuorotellen. Muista lisätapaamisista vanhemmat saivat keskenään sopia ja molemmat vanhemmat olivat sitoutuneet myös seuraaviin seikkoihin: lasten luona olo aikana ei tule käyttää päihteitä, vanhempien keskinäinen kommunikointi on pidettävä asiallisena, eikä kummankaan puoliso saa osallistua millään tavoin lasten asioista päättämiseen. Lisäksi sovituista aikatauluista tulee pitää kiinni, ellei tule pakottavaa tarvetta niiden muuttamiselle, peruutuksille ja näistä on ilmoitettava toiselle vanhemmalle hyvissä ajoin. Kärjäoikeus totesi, että sovintoa asiassa oli pidettävä lasten edun mukaisena ja molemmat vanhemmat olivat tyytyväisiä kärjäoikeuden tekemään päätökseen. (Päijät-Hämeen KO H 15/ 784).

Kolmas tapaus, joka oli tullut vireille vuonna 2015 Päijät-Hämeen kärjäoikeuteen koskien lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta. Tapauksessa muutettiin aiempaa Lahden kärjäoikeuden joulukuun vuoden 2009 antamaa päätöstä (H 09/15076) koskien lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta. Lahden kärjäoikeus muutti aiempaa (H 09/15076) päätöstä siten, että asianosaisten alaikäiset lapset A ja Y jäävät vanhempiensa yhteiseen huoltoon tehtävänjakomääräyksin. Tehtävänjakomääräys annettiin äidille seuraaviin asioihin lasten huoltoon kuuluvista asioista, joista hän saa päättää yksin:

- *matkustusasiakirjat*
- *taloudelliset asiat*
- *vakuutusasiat*

- *terveydenhuollolliset asiat*
- *kouluun ja opiskeluun liittyvät asiat*

Lasten ja isän välisten suhteiden ja tapaamisten käynnistämiseksi molemmat vanhemmat sitoutuvat olemaan yhteydessä Lahden avo-tupaan, jossa tapaamisia lasten kanssa voidaan käydä. Lisäksi isä sitoutui siihen, että ei lasten iän huomioiden käynnistä täytäntöönpanoriitaa eikä tee turhia viranomaisilmoituksia. Käräjäoikeus totesi, että asia on ratkaistu vanhempien keskenään sopimalla tavalla, jota on pidettävä lapsen edun mukaisena. Osapuolet sitoutuvat olemaan ilmoittamatta tyytymättömyyttä tähän päätökseen, joten päätös on lainvoimainen. (Päijät-Häme KO H 15/6300).

Neljäs tapaus, joka oli tullut vireille heinäkuussa 2015 Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen koskien lasten huoltoa. Asianosaisilla A:lla ja B:lla oli kaksi yhteistä alaikäistä lasta X ja Y. Lisäksi äidillä on aiemmasta liitosta syntynyt lapsi O, joka on myös isän A:n huollossa. Molemmat vanhemmat asuivat Lahdessa ja olivat asuneet avoliitossa noin 15 vuotta ja eronneet lokakuussa 2014. Käräjäoikeus oli antanut vanhempien sopimukseen perustuneen ratkaisun lasten asumisesta, tapaamisoikeudesta ja elatuksesta lokakuussa 2015. Aiemmassa käräjäoikeuden päätöksessä oli jäänyt riitaiseksi Y:n huolto, koska Y on vanhempien yhteishuollossa. Molemmat vanhemmat hakivat muutosta aiempaan käräjäoikeuden antamaan ratkaisuun ja vaativat, että saisivat yksinhuoltajuuden tai vaihtoehtoisesti tehtävänjakomääräyksen.

Isä oli vaatinut ensisijaisesti, että Y:n huolto uskotaan yksin hänelle. Toissijaisesti isä oli vaatinut, että Y määrätään vanhempiensa yhteishuoltoon *tehtävänjakomääräyksin siten, että isä saisi päättää yksin Y:n koulu-, terveydenhoito-, pankki-, passi- ja ajokorttiasioista sekä viranomaisluvista ja harrastuslisenkseistä ja että äidille voitaisiin vahvistaa huoltajalle kuuluva oikeus saada tietoja (tiedonsaantioikeus) Y:n asioista*. Isä perusteli Y:n huollon uskomisen isälle sen takia, koska yhteyden saaminen äitiin, oli ollut niin vaikeaa, että se oli vaikeuttanut Y:n asioiden hoitamista ja tämä on myös vaikuttanut negatiivisesti lapsen elämään.

Äiti oli vastustanut hakijan vaatimuksia perusteettomina. Tapauksen johdosta äiti oli pyytänyt, että hänelle joka tapauksessa vahvistetaan huoltajalle kuuluva oikeus saada tietoja Y:n asioista.

Käräjäoikeus määräsi Y:n huollon yksin hänen isälleen ja Y:n äidille vahvistetaan huoltajalle kuuluva oikeus saada tietoja lapsen asioista. (tiedonsaantioikeus). Osoittaakseen oikeutensa B:n tulee tarvittaessa esittää tämä päätös viranomaisille.

Näytön kokonaisuutena arvioiden oli ilmennyt, että vanhempien yhteistoiminta Y:n asioissa oli ollut vaikeaa. Äidillä on ollut vaikeutta ja hitautta ratkaisujen tekemisessä eikä tämä johdu pelkästään tarpeesta perehtyä hyvin ratkaistaviin asioihin, joten tästä syystä äiti tarvitsee keskimääräistä enemmän tukea asioiden ratkaisemisessa. Lisäksi äidin tavoittaminen oli koitunut ongelmalliseksi, joten asioiden ratkaiseminen Y:n asioista yhdessä vaikeutuu ja aiheuttaa myös vanhempien välille riitoja. Pojan terveydelliset ja kouluasioihin liittyvät ongelmat vaativat ratkaisuja, jotka eivät voi venyä pitkiksi. Lisäksi harrastuksiin liittyvät asiat täytyy voida ratkaista nopeasti, ettei Y viivytysten vuoksi menettäisi mahdollisuuksiaan osallistua harrastuksiin. Käräjäoikeus katsoi, että tarkoin määrätty ja yksityiskohtainen tehtävien jako hankaloittaisi Y:n asioiden hoitamista entisestään eikä se siksi olisi Y:n edun mukainen ratkaisu. Edellä olevan perusteella käräjäoikeus katsoi, että on Y:n edun mukaista uskoa hänen huoltonsa yksin hänen isälleen A:lle. B ilmoitti tammikuussa 2016 tyytymättömyytensä koko tuomioon. (Päijät-Häme KO H 15/9057).

Viides tapaus, joka oli tullut vireille 2016 Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen koskien lapsen huoltoa ja tehtävänjakomääräystä. Asianosaisilla on yhteinen alaikäinen tytär X, joka on vanhempien yhteishuollossa tehtävänjakomääräyksin ja asuu äitinsä luona. Äiti laittoi asian vireille käräjäoikeuteen koskien heidän yhteisen alaikäisen lapsen huoltoa.

Käräjäoikeuden antama tehtävien jako huoltajien kesken, jossa äiti saa päättää yksin lapsen koulua, terveydenhuoltoa ja passia koskevista asioista sekä myös

lapsen pankkiasioista. Isällä on oikeus saada näissä asioissa huoltajalle kuuluva oikeus saada lasta koskevia tietoja viranomaiselta. (tiedonsaantioikeus)

Vanhemmat päättävät muista lasta koskevista asioista yhdessä.

Osoittaakseen vahvistetun tehtävien jaon, vanhemman tulee tarvittaessa esittää päätös viranomaiselle.

Käräjäoikeuden antamassa ratkaisussa vanhemmat olivat olleet yksimielisiä lapsen hullosta ja ratkaisu oli lapsen edun mukainen. (Päijät-Häme KO H 16/4353).

Kuudes tapaus, joka oli tullut vireille Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen koskien lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta. Tapauksessa molemmat vanhemmat A ja B ovat pyytäneet, että heidän yhteinen alaikäinen lapsi X:ä määrätään yksin hänen huoltoonsa. Perusteluina asialle äiti piti sitä, että isällä ei ole äidin mukaan osoittanut minkäänlaista mielenkiintoa lastaan kohtaan, eikä ole ollut missään tekemisissä lapsen kanssa. Myöskään äiti ja isä eivät olleet olleet missään tekemisissä keskenään. Äidin mukaan isä ei ollut kiinnostunut järjestämään tapaamisia lapsensa kanssa tai päättämään lapsensa asioista. Tästä johtuen isän kiinnostuksen puutteen ja vanhempien kommunikaation vaikeuden vuoksi äiti on katsonut, ettei yhteishuollolle ole edellytyksiä.

Äidin hakemuksen ja näkemysten vuoksi isä oli myös vaatinut yksinhuoltoa itselleen. Tosiasiassa hän toivoi nykyisen huoltojärjestelyn jäävän voimaan, koska hän kyllä haluaisi tavata lastaan, mutta ei ollut osannut ja jaksanut sitä järjestää.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus oli aiemmin vuonna 2014 (H 14/4746) määrännyt X:n vanhempiensa yhteiseen huoltoon *tehtävänjakomääräyksin siten, että äiti saa päättää yksin X:n terveydenhuoltoon, päivähoitoon, koulunkäyntiin sekä lapsen Suomessa olevaan asuinpaikkaan liittyvistä asioista ja vanhemmat päättävät yhdessä muista X:n asioista. Samalla päätöksellä käräjäoikeus on määrännyt X:n asumaan äitinsä luona ja vahvistanut X:n oikeuden tavata isäänsä.* Tapaamisten tuli alkaa viidellä valvotulla tapaamisella Lahden Avotuvalla. Isän tehtävänä oli ottaa yhteyttä Avotupaan tapaamisaikojen sopimiseksi. Vanhemmat oli tuomittu avioeroon samaisena vuonna.

Käräjäoikeuden ratkaisu asiassa koskien lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta.

X:n huoltojärjestelyitä ei muutettu ja lisänä tapaamisoikeuteen:

valvottuja tapaamisia varten isän tuli selvittää sosiaalitoimelta sopivat tapaamisajankohdat sekä tapaamispaikka ja ilmoittaa tiedot äidille tekstiviestillä.

Muilta osin käräjäoikeuden aikaisemmin vahvistama tapaamisoikeus jäi voimaan. Käräjäoikeuden aiemmassa päätöksessä molemmat vanhemmat ovat olleet yksimielisiä siitä, että isä pysyy X:n huoltajana. Perusteena voidaan pitää, että huoltajan statuksella on usein suuri psykologinen merkitys sille vanhemmalle, jonka luona lapsi ei asu, näin isän kohdalla näytti olevan. Tämän vuoksi huoltajuuden säilyminen varsin todennäköisesti tukee hänen vanhemmuuttaan ja motivoi häntä yhteydenpidossa X: ään. Isä ilmoitti tyytymättömyytensä koko päätökseen. (Päijät-Häme KO H 16/870).

Seitsemäs tapaus, joka oli tullut vireille tammikuussa 2016 Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen, jossa vanhemmilla A:lla ja B:lla on yksi yhteinen alaikäinen lapsi Y. Isä A oli hakijana ja äiti B oli asiaan osallinen sekä heillä on yhteinen alaikäinen tytär, joka on äitinsä yksinhuollossa ja asuu tämän luona.

Lastenvalvoja oli hyväksynyt joulukuussa 2015 vanhempien keskenään sopiman tapaamisoikeussopimuksen, joka on ollut voimassa helmikuuhun 2016 saakka.

Lisäksi lastenvalvoja oli vahvistanut elatussopimuksen, joka on ollut voimassa helmikuuhun 2016 saakka. Vanhemmat olivat valmistelustunnossa päässeet keskenään sopimukseen lapsen huollosta, tapaamisoikeudesta ja elatuksesta.

Käräjäoikeus totesi päätöksessään, että lapsen huolto Y määrätään A:n ja B:n huoltoon tehtävänjakomääräyksiin.

Tehtävien jako huoltajien kesken:

- *vanhemmat päättävät yhdessä lapsen nimestä*
- *B päättää yksin muista lapsen asioista*

Isällä on yhteishuoltajana huoltajalle kuuluva oikeus saada lasta koskevia tietoja viranomaisilta. Osoittaakseen vahvistetun tehtävien jaon, vanhempien tulee tar-

vittaessa esittää tämä oikeuden päätös viranomaiselle. Lisäksi tapauksessa päätettiin tapaamisoikeudesta, jonka mukaan Y:n tulee tavata isäänsä sekä vastata lapsen elatuksesta.

Perusteluina voidaan todeta, että asia oli ratkaistu vanhempien sopimalla tavalla, mitä oli pidettävä lapsen edun mukaisena ja ratkaisu on lainvoimainen. (Päijät-Häme KO H 16/580).

Kahdeksas tapaus, joka oli tullut vireille 2015 Päijät-Hämeen kärjäoikeuteen koskien lapsen huoltoa. Asianosaiset olivat pyytäneet, että kärjäoikeus ratkaisi heidän yhteisen alaikäisen lapsensa X:n huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian, koska tämä oli vanhempien yhteishuollossa ja vanhemmat eivät keskenään pystyneet sopimaan asiasta. Kärjäoikeus määräsi, että X jää vanhempiensa A ja B:n yhteiseen huoltoon tehtävänjakomääräyksin ja X asuu äitinsä A:n luona.

Tehtävien jako huoltajien kesken:

Äiti saa yksin päättää terveydenhuollollisista toimenpiteistä, päivähoitoon ja kouluun liittyvistä asioista sekä pankkitilistä ja lapsen varallisuuden hoidosta.

Isällä B:llä on oikeus saada tietoa lapsen terveydenhuollollista toimenpiteistä.

X:llä on oikeus pitää yhteyttä ja tavata isäänsä B:tä päätöksen sopimuksessa sovitulla tavalla. X:n ollessa isänsä luona, huolehtii B, X:n vaatuksesta ja muista tarpeista. X tuo mukanaan tapaamiseen lääkkeensä.

Asia oli ratkaistu vanhempien sopimalla tavalla, eikä ole aihetta olettaa, että ratkaisu olisi vastoin lasten etua. Ratkaisu on lainvoimainen. (Päijät-Häme KO H 15/11409).

Yhdeksäs tapaus, joka oli tullut vireille joulukuussa 2015 Päijät-Hämeen kärjäoikeuteen koskien lapsen huoltoa. Asiaan osallisilla on kaksi yhteistä alaikäistä lasta, X ja Y. Vanhemmat ovat kirjallisessa valmistelussa päässeet keskenään sovintoon Päijät-Hämeen kärjäoikeuden 10.8.2015 antaman lasten huoltoa ja

tapaamisoikeutta koskevan päätöksen muuttamisesta. Käräjäoikeuden antama *tehtävien jako huoltajien kesken:*

Äiti saa päättää yksin lasten kouluun, koulutukseen, asuinpaikkaan, passiin, harrastuksiin ja pankkiasioihin (ml. tilienavaukset) liittyvistä asioista.

Isällä on yhteishuoltajana huoltajalle kuuluva tiedonsaantioikeus myös isälle yksin päätettävissä oleviin asioihin. Vanhemmat päättävät yhdessä muista lapsen asioista.

Osoittaakseen vahvistetun tehtävien jaon, vanhemman tulee tarvittaessa esittää tämä oikeuden päätös viranomaiselle. Ratkaisu on lainvoimainen. (Päijät-Häme KO H 15/16121).

Kymmenes tapaus, joka koski lapsen huoltoa ja tuli vireille Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen marraskuussa 2015. Tapauksessa Heinolan lastenvalvojan 28.5.2015 vahvistamaa sopimusta muutettiin ja asianosaisten kolme yhteistä alaikäistä lasta X, Y ja O siirtyivät vanhempinsa yhteiseen huoltoon *tehtävänjakomääräyksin:*

Lasten äiti saa yksin päättää seuraavista lasten huoltoon liittyvistä asioista:

- terveydenhoito, koulutus ja asuminen

Lapsilla on oikeus pitää yhteyttä isäänsä parittomien viikkojen keskiviikosta sunnuntaihin ja parillisten viikkojen keskiviikosta torstaihin tapaamisten alkaessa ja päättyessä klo 12.00. Vanhemmat hoitavat keskenään lasten kuljetukset.

Sovintoa oli pidettävä lasten edun mukaisena. Molemmat vanhemmat ilmoittivat tyytyvänsä käräjäoikeuden antamaan ratkaisuun vahvistaa sovinto asiassa H 15/14028. (Päijät-Häme KO H 15/14028).

10.2 Päätös koskien lapsen huoltoa ja tiedonsaantioikeutta

Asia oli tullut vireille 3.2.2016 Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen.

Sovinnon osapuolet ovat asiantuntija-avusteisessa sovitteluistunnossa 26.4.2016 päässeet väliaikaiseen sovintoon 4.10.2016 asti lasten huoltoa koskevasta tiedonsaantioikeudesta, tapaamisoikeudesta sekä elatuksesta.

A:lla ja B:lla on kaksi yhteistä alaikäistä lasta, X ja Y. Isällä on huoltajalle kuuluva oikeus saada X: ää ja Y:tä koskevia tietoja viranomaisilta.

Osoittaakseen oikeutensa, isän tulee tarvittaessa esittää tämä sopimus ja käräjäoikeuden vahvistamispäätös viranomaiselle.

Tapaamisoikeudesta sovittiin niin, että pojat viettävät parillisten viikkojen viikonloppuina isänsä luona ja äiti huolehtii poikien hakemisesta isän luota sunnuntaihin. Lisäksi sovittiin erikseen, miten loma-aikana vietetään toisen vanhemman luona ja juhannuksena. Isä ilmoittaa äidille, kumpi loma-ajankohta toteutuu niin lapset viettävät sen mukaan kummakin luona loma-ajoin. Jos muutoksia ilmenee tai jokin tapaaminen perustellusta syystä ei ole mahdollista toteuttaa, on vanhemman ilmoitettava tilanteesta mahdollisimman pian toiselle vanhemmalle. Lisäksi isä määrättiin maksamaan elatusapua 180 euroa/kk kummastakin lapsesta. Vanhemmat ilmoittivat tyytyvänsä käräjäoikeuden tekemään ratkaisuun vahvistaa sovinto asiassa H 16/1255. (Päijät-Häme KO H 16/1255).

10.3 Yhteenveto käräjäoikeuksien päätöksistä

Käräjäoikeuden päätöksiä oli annettu todella vähän vuosina 2014-2016. Tämä kertoo, siitä että nykypäivänä huoltoriitatapauksissa tuomioistuimissa vanhemmat pääsevät sopuun lapsen edun kannalta tärkeistä asioista. Jokainen tapaus on erilainen ja tehtävänjako vaihtelee sen mukaan, mistä asiasta on kyse ja tätä voidaan hyvin hyödyntää tuomioistuimessa, jos vanhemmat ovat hyvin erimielisiä lapseen liittyvistä asioista. Tämä on kuitenkin hyvä keino säilyttää yhteishuoltajuus, jolloin kumpikin vanhempi saa olla läsnä oman lapsensa elämässä tietyin rajoituksin. Useimmissa tapauksissa vanhemmat tyytyivät käräjäoikeuden antamaan päätökseen ja joissakin tapauksissa vanhemmat itse olivat pyytäneet tehtävänjakoa.

11 TEHTÄVÄJAKOMÄÄRÄYKSET KÄRÄJÄTUOMAREIDEN NÄKÖKULMASTA

Haastattelin kolmea eri käräjätuomaria, jotka ovat käsitelleet lapsiasioita useiden vuosien ajan. Tehtävänjakomääräyksiä käytetään hyvin harvoin lapsenhuoltotapauksissa, koska normaali yhteishuolto on ensisijainen huoltomuoto, jota suosi-

tellaan. Vanhempien keskinäiset erimielisyydet pyritään lapsen huollossa, keskustelemaan sovintomenettelyssä. Tuomioistuimessa haetaan siis ratkaisua ennen määräyksiä. Halusin tietää enemmän lapsen huoltoon liittyvistä asioista ja olin tehnyt teemaan sopivan haastattelu rungon, jonka mukaan etenin haastattelua pitäessä. Lapsen huoltoon liittyy monia eri asioita, joita täytyy miettiä ennalta ennen minkäänlaisia päätöksiä lapsen huollosta. Kärjäjätuomari Tuovinen kertoi, että avioliiton purkaututtua pääsääntönä yhteishuoltajuus säilyy ja avoliitossa syntyneen lapsen isyys täytyy vahvistaa lastenvalvojan luona tai maistraatissa. Lapsen huolto pyritään siis ensisijaisesti säilyttämään yhteisenä, ettei kumpaakaan vanhempaa tarvitse erottaa lapsen elämästä, ellei tilanne lapsen edun kannalta vaadi toisin. Kysyin tuomareilta, miksi tehtävänjako on suhteellisen harvinaista ja millaisissa tilanteissa sitä tulee käyttää. Tuovinen kertoi myös, että molemmilla vanhemmilla on oikeus päättää lasta koskevista asioista mm. passista, jolloin ensin yritetään pyrkiä sovinnolliseen ratkaisuun, jotta molemmat pystyisivät päättämään lapsen asioista ja kumpaakaan ei tällöin tarvitse erottaa lasta koskevasta päätöksenteosta. Tehtävän jakoa tulee ensisijaisesti käyttää hyvin riitaisissa ja lapsen edun kannalta tärkeistä asioista, josta vanhemmat ei yhteisymmärryksessä pysty päättämään.

Halusin tietää enemmän vielä tehtäväjakomääräyksistä lapsen huollossa ja kysyin tuomareilta, käytetäänkö tehtävänjakoa muissakin huoltomuodoissa, kun vain yhteishuollossa. Kärjäjätuomarit kertoivat, että oheishuollossa ja sijaishuollossa voidaan tarvittaessa käyttää tehtäväjakomääräystä. Lisäksi kysyin, minkälaiset oikeudelliset vaikutukset tehtäväjakomääräys antaa vanhemmalle ja vastaukseksi sain, että vanhempi, jolle annetaan tehtäväjakomääräys johonkin tiettyyn asiaan saa oikeuden yksin päättää siitä asiasta, joka hänelle on annettu, kun taas toiselle vanhemmalle voidaan kuitenkin antaa tiedonsaantioikeus, joka antaa oikeuden saada lasta koskevia tietoja viranomaisilta. Rajoitetusta yhteishuollosta väestörekisteriin kirjataan vain tieto siitä, että "huolto on jaettu", tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lapsen lähihuoltajan tulee asioidessaan viranomaisten kanssa osoittaa huoltajan oikeutensa tuomioistuimen päätöksellä. (Simula 2016; Tuovinen 2016; Karppinen 2016).

12 TEHTÄVÄJAKOMÄÄRÄYSTEN KÄSITTELY JA TULEVAISUUS

Tehtävänjakomääräyksiä käytetään harvoissa huoltoriitatapauksissa ja se kertoo siitä, että useimmiten vanhemmat pääsevät yhteisymmärryksessä lapsen edun kannalta tärkeistä asioista sovintoon ilman, että joudutaan käyttämään tuomioistuimen määräämää tehtävänjakoa. Tämä siis käsittää sen, että tehtävänjakoa voidaan käyttää työväliseenä, jos vanhemmat eivät pääse sovintoon. Tulevaisuudessa uskon myös, että huoltajat pääsevät sopuun tuomioistuimessa lasta koskevista asioista, ja se on myös todella tärkeä asia ja erityisesti lapsen edun mukaista.

Tehtävien jakaminen lapsen huollossa auttaa usein ratkaisemaan huoltomuotoa koskevan riidan yhteisymmärryksessä ja saamaan sovinnon aikaan. Tulevaisuudessa huoltomuotoa koskevasta riidasta olisi tärkeää, että tuomari toisi enemmän esille mahdollisuuden tehtävien jakamisesta ja vanhempien yksin/yhdessä päätettävistä lapsen asioista. Tällainen voisi ennaltaehkäistä vanhempien välisiä erimielisyyksiä tuomioistuimessa ja mahdollisesti auttaa myös vanhempia hahmottamaan, mistä yhteishuollosta yleisesti ottaen on kyse.

13 TUTKIMUKSEN RELIAABELIUS JA VALIDIUS

Tutkimuksen *reliabelius* tarkoittaa kykyä antaa tarkkoja tutkimustuloksia. *Reliabelius* voidaan todeta monella eri tavalla, esimerkiksi jos 2 tai useampi arvioija päätyy samaan lopputulokseen, voidaan tällöin tutkimustulosta pitää tarkkana tuloksena eli *reliabelina*. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan todeta usein, että tutkija pohtii, miten kertoa lukijoille tarkasti, mitä on tutkittu ja miten on päädytty saatuihin tuloksiin. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta lisää tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteutuksesta ja se koskee kaikkia prosessin vaiheita. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara. 2007, 226-227).

Esimerkkinä omasta työstäni, jossa olen kertonut mitä olen tutkimassa, mitä lähdemateriaalia olen käyttänyt ja kerron myös haastatteluista kolmen käräjätuomarin kanssa Päijät-Hämeen käräjäoikeudessa. Näiden lisäksi kerroin, että käytän

työssäni strukturoitua haastattelumenetelmää ja avointa haastattelua, jonka toteutus tapahtuu yksilöhaastatteluna kasvotusten ja keskustelut nauhoitan puhelimeni ääninauhurilla. Liitteenä on myös nähtävissä haastattelun lomakepohja, jota käytin runkona haastatteluissa. Haastattelut olivat kestoltaan tunnin pituisia, eli yhteensä käytetty aika oli noin 3 tuntia.

Toinen arviointiin liittyvä käsite on *validius* eli pätevyys. Tällä on tarkoitus tutkia tutkimusmenetelmässä sitä, että tuloksista johdetut päätelmät ovat paikkansapitäviä. Työni on teoriaan, haastatteluun ja havainnointiin pohjautuva laadullinen tutkimus, jonka tuloksia voidaan pitää luotettavana ja pätevänä, koska ne pohjautuvat oikeuskirjallisuuteen ja vanhaan, ajantasaiseen lainsäädäntöön sekä henkilöhaastatteluihin kärjätuomareiden kanssa, joilla on usean vuoden työkokemus. Olen työssäni käsitellyt tiedon niin, että lukijan on helppo lukea ja ymmärtää, mistä tutkimuksessani on kyse.

14 YHTEENVETO

14.1 Johtopäätökset ja omaa pohdintaa tehtävänjakomääräyksistä lapsen huollossa

Lapsen huoltotapaukset ovat mielestäni yksi tärkeimpiä tuomioistuimessa käsiteltävistä asioista, koska niissä käsitellään lapsen elämän tärkeimpiä asioita ja päätökset niistä on tuomioistuimen tehtävä aina lapsen edun kannalta. Mielestäni tällainen tehtävänjako huoltajien kesken on hyvä keino mahdollistaa yhteishuollon riitaisissa tapauksissa, ja se on myös usein kaikkien kannalta paras ratkaisu, jotta molemmat vanhemmat voivat olla lapsen elämässä vain tietyin rajoituksin, jotka määräytyvät sen mukaan, mitä tehtävänjaossa on määrätty. Riitaisissa huoltotapauksissa tuomioistuimessa usein ajatellaan lapsen etua, mutta tietyin tavoin vanhempien erimielisyydet jakavat mielipiteitä siitä, miten lapsen huolto tulisi sopia eron jälkeen ja usein tunteet, katkeruus ja viha saavat aikaan sen, että vanhemmat kokevat, että lapsella olisi parempi olla ilman toista vanhempaa. Tämä johtaa siihen, että vanhemmat ajattelevat enemmän etujaan kuin sitä, miten se tulisi todellisuudessa vaikuttamaan lapseen ja tämän suhteeseen vanhem-

paansa. Lapsi ei saisi koskaan olla riidan aiheuttaja tai ylipäätään vaikuttaa vanhempien välisiin riitoihin tai olla välikappale, jota käytetään niin sanotusti ”aseena” toista vanhempaa vastaan. Tämä heijastuu usein riitaisissa huoltotapauksissa ja tunteet ottavat usein vallan eikä ehkä ajatella niin sanotusti järjellä. Tällaisella on vaikutusta myös lapseen ja se heijastuu usein juuri lapsen huoltoon ja siihen, että molemmat vanhemmat haluavat rajoittaa toisen vanhemman osallisuutta lapsen huoltoon ja huoltomuotoon eron jälkeen. Siksi tällainen tehtävänjako on hyvä työväline käyttää riitaisissa huoltotapauksissa tuomioistuimessa, jossa sovinto ei asiassa ole mahdollinen. Tuomioistuin tekee päätöksen asiasta ja antaa määräyksen ja oikeuden sille vanhemmalle, jolla on oikeus päättää juuri siitä asiasta, mikä hänelle on annettu.

14.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi on ollut hyvin opettavainen ja antoisa kokemus. Aihetta valitessani minulle oli tärkeää, että tuleva opinnäytetyöni olisi sellainen, jota itse pidän erityisesti kiinnostavana ja aiheeni vahvistui harjoitteluni aikana Päijät-Hämeen käräjäoikeudessa, josta sain materiaalia opinnäytetyötäni varten. Lapsen huolto ja lapsi- ja perheoikeus kiinnostivat minua alun alkaen ja työn edetessä se osoittautui oikeaksi valinnaksi, koska lähdin innolla etsimään tarvittavaa lähdemateriaalia työtäni varten. Haasteellisinta opinnäytetyöprosessissa oli aikataulutusta, sillä työlle tuli löytää paljon aikaa muiden koulutöiden ohesta. Onnistuin kuitenkin pitämään aikataulusta kiinni ja motivoituin kirjoittamaan. Uskon myös aiheeni kiinnostavuuden vaikuttavan työn etenemiseen hyvin, vaikka välillä meinasi iskeä aikataulujen takia paniikkia.

Toinen haasteeni liittyi työn rajaamiseen, koska alussa kun lähdin työstämään prosessia, aiheeni vaikutti jonkin verran suppealta ja epämääräiseltä, mutta oman pohdiskelun ja opinnäytetyöohjaajani kanssa käydyt keskustelut ja ohjaaminen auttoivat työssä hyvin alkuun, jonka avulla lähdin työssäni etenemään. Työtä tehdessä lähdekirjallisuus nousi isoon rooliin ja pyrin etsimään ja tutustumaan lähdekirjallisuuteen hyvissä ajoin, jotta työtä olisi helpompi lähteä kirjoittamaan eteenpäin. Monet lähteistäni olivat selkeästi ja kiinnostavasti kirjoitettuja, ja ne osaltaan lisäsivät kiinnostustani aiheeseen ja työn tekemiseen. Opinnäytetyöprosessin

myötä opin itse aiheestani ja opintokokonaisuudesta ja erilaisista menetelmistä ja tieteellisen tekstin kirjoittamisesta. Lisäksi opin myös ymmärtämään paremmin tuomioistuimen toimintaa lapsen huoltotapauksista ja kuinka niitä ratkaistaan. Opin myös paremmin tarkastelemaan omia työskentelytapoja ja ymmärtämään sitä, miten opin paremmin, tämä on mielestäni tärkeää, jotta voin tulevaisuudessa hyödyntää oppimaani.

LÄHTEET

Aaltonen, A-K. 2009. Lapsi oikeus ja lapsen oikeus tuomioistuimissa. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Asumistukilaki 4.6.1975/408.

Auvinen, M. Litmala, M. Salminen, S. & Valjakka, E. 2002. Lapsen asema erossa. Helsinki: WSOY Lakitieto.

Gottberg, E. 1999. Lapsen huolto, huoltoriidat ja pakkotäytäntöönpano. Turku: Unipaps.

Gottberg, E. 2007. Perhesuhteet ja lainsäädäntö. 4.painos. Turku: Unipaps.

HE 37/1992. Hallituksen esitys eduskunnalle lapsilisälainsiksi.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13 painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. Remes P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16.painos. Helsinki: Tammi

Kymenlaakson KO H 14/236.

Karppinen, J. 2016. Käräjätuomari, osastonjohtaja. Päijät-Hämeen käräjäoikeus. Haastattelu 3.11.2016. Lahti.

Laatuhanke. Helsingin Hovioikeus. 2007

Laki lapsen elatuksesta 5.9.1975/704.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361.

Laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa 29.4.2011/394.

Lapsilisälaki 21.8.1992/796.

Maistraatti. 2016. Uskonnolliseen yhdyskuntaan liittyminen ja eroaminen. Saatavissa:

http://www.maistraatti.fi/fi/Palvelut/kotikunta_ja_vaestotiedot/Uskonnolliseen-yhdyskuntaan-liittyminen-ja-eroaminen. [viitattu 10.12.2016].

Passilaki 21.7.2006/671.

Parkkari, J. 2015. Lapsi ei unohda vanhempiensa eroa. Yle 25.09.2015. Saatavilla: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/09/25/lapsi-ei-unohda-vanhempiensa-eroa>. [viitattu 11.12.2016].

Päijät-Hämeen KO H 15/ 784.

Päijät-Hämeen KO H 15/9057.

Päijät-Hämeen KO H15/11409.

Päijät-Hämeen KO H 15/12841.

Päijät-Hämeen KO H 15/14028

Päijät-Hämeen KO H 15/16121.

Päijät-Hämeen KO H15/11409.

Päijät-Hämeen KO H 16/4353.

Päijät-Hämeen KO H 16/870.

Päijät-Hämeen KO H 16/580.

Päijät-Hämeen KO H15/11409.

Päijät-Hämeen KO H 16/1255.

Svahn, S. Tietoa perhe ja perintöoikeudellisista asioista. 2014. (Artikkeli Työnjakomääräys/ 17 asiaa, jotka tulee miettiä lapsen huoltajuudesta ym. sovittaessa). Saatavilla: <https://sannasvahn.wordpress.com/tag/tyonjakomaarays/>. [viitattu 16.10.2016]

Simula, S. 2016. Käräjätuomari. Päijät-Hämeen käräjäoikeus. Haastattelu 3.11.2016. Lahti

Tuomas tietojärjestelmä. 2016. Päijät-Hämeen käräjäoikeus. Lahti

Tuovinen, M. 2016. Käräjätuomari. Päijät-Hämeen käräjäoikeus. Haastattelu 3.11.2016. Lahti

Ulkoasiainministeriö. 2016a. Lapselle huoltajien lupa lomamatkalle. Saatavilla: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49427>. [viitattu 10.11.2016]

Uskonnonvapauslaki 6.6.2003/453.

HAASTATTELULOMAKE / PÄIJÄT-HÄMEEN KÄRÄJÄOIKEUS 3.11.2016

Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tuomari _____.

(toiminut virassa _____ vuotta.)

1. Miten lapsen huoltajuus määräytyy avoliiton/avioliiton purkaututtua?
2. Yhteishuollossa tehtävänjako on suhteellisen harvinaista, mistä tämä johtuu?
3. Millaisissa tilanteissa työnjakomääräyksiä tulee käyttää?
4. Miksi tällainen tehtävänjako on lainsäädännössä sallittu?
5. Mitä tehtävänjaossa määrätään?
6. Teettekö paljon yhteistyötä sosiaaliviranomaisten kanssa?
7. Onko lapsen huoltajaksi määrätty muita henkilöitä kuin lapsen vanhemmat?
8. Mitkä ovat vanhemmat tehtävät lapsen huollossa?
9. Annetaanko väliaikaismääräyksiä usein lapsen huoltotapauksissa, kuinka usein?

10. Käytetäänkö työnjakomääräyksiä muissakin huoltomuodoissa, kun vain yhteishuollossa?
11. Minkälaiset oikeudelliset vaikutukset työnjakomääräykset antavat vanhemmalle?
12. Onko työnjakomääräyksiä jouduttu peruuttamaan, jos vanhemmat ovat päässeet yhteisymmärryksessä sovintoon lapsen huollosta?
13. Miten työnjakomääräyksen antamiseen vaikuttaa, jos jollekin vanhemmalle uskonto tai koulutus on erityisen tärkeässä roolissa?
14. Onko lapsen mielipiteellä väliä asian ratkaisemisen kannalta?
15. Kuullaanko lasta usein istunnoissa?
16. Ovatko huoltoriidat kuinka vakavia ja pitkäkestoisia?
17. Miten kuvailisit nykyisten huoltoriitojen luonnetta?
18. Ovatko vanhemmat tyytyväisiä tuomioistuimen ratkaisuun työnjakomääräyksistä?
19. Voiko lainvoimaista päätöstä vielä muuttaa jokin muu seikka?

20. Kuinka haastavia lapsen huoltoon liittyvät huoltoriidat ovat ja erityisesti, miten tehtävänjaosta sovitaan tällaisissa tapauksissa?